

Leerplicht jaarverslag 2020-2021

De rol van de leerplichtambtenaar

Nog niet zo lang geleden was de taak van de leerplichtambtenaar vooral gericht op het handhaven van de leerplichtwet. Tegenwoordig ligt het accent steeds meer op het beschermen van het leerrecht van jongeren.

Schoolverzuim is een eerste signaal dat het niet goed gaat met een jongere. Het is de taak van de leerplichtambtenaar om te achterhalen wat de achterliggende oorzaak is, zodat het verzuim zo snel mogelijk kan worden teruggedrongen. Vroegtijdige inzet van (jeugd)hulp bij verzuim staat voorop. De aanpak is steeds licht waar het kan en zwaar(der) waar het nodig is. Kortom: maatwerk!

Ook dit schooljaar heeft de coronacrisis veel gevraagd van de onderwijzers, leerlingen en ouders. Ze hebben zich ongelooflijk flexibel en vindingrijk opgesteld en dat verdient een groot compliment. Juist in coronatijd draaide alles om een gedeelde maatschappelijke zorg. Daarbij was het van groot belang dat de leerplichtambtenaren, scholen, GGD-artsen, wijkteams en andere professionals elkaar goed aanvulden en elkaars posities versterkten.

In dit jaarverslag informeren wij u over de uitvoering van de leerplichttaken gedurende het schooljaar 2020-2021 en de resultaten daarvan. Ik wens u veel plezier bij het lezen van dit jaarverslag.

Paul Loermans,
Wethouder Onderwijs gemeente Wijchen.

Leerplicht, hoe werkt het?

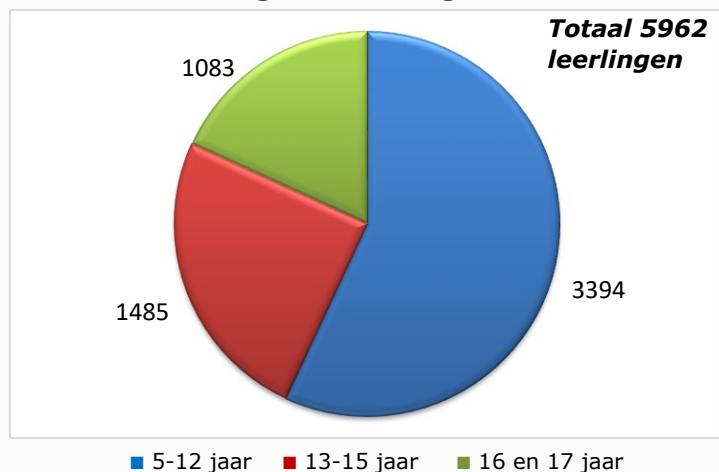
Het doel van de leerplichtwet is het recht op onderwijs voor alle kinderen tussen 5 en 18 jaar te waarborgen. Ieder kind heeft recht op onderwijs en tegelijk de plicht om naar school te gaan. Jongeren die elke dag naar school gaan, werken aan hun toekomst!

De gemeente heeft een centrale (wettelijke) rol in het toezicht op de naleving van de leerplichtwet. Die rol wordt in de praktijk uitgevoerd door de leerplichtambtenaar. Dit doen de leerplichtambtenaren door alle jongeren tussen de 5 en 18 jaar een passend traject aan te bieden met onderwijs op de eerste plaats. Pas als onderwijs niet mogelijk is wordt gekeken naar andere vormen van participatie, dagbesteding of zorg.

Maatwerk kan alleen gerealiseerd worden door een goede samenwerking met scholen en andere ketenpartners, waarbij we niet praten over, maar juist mét de leerling en ouders. Essentieel hierbij is om zo snel mogelijk in beeld te komen, zodat er preventief gehandeld wordt en escalatie van problemen voorkomen wordt. Bij zwaardere problematiek wordt opgeschaald naar de benodigde hulpverlening.

In Wijchen is er een goede samenwerking tussen leerplicht en de scholen, GGD-artsen, samenwerkingsverbanden en het Sociaal Team. Door samen te werken aan een vroegtijdige signalering en de bijbehorende interventies kunnen we leerlingen en hun ouders helpen waar nodig.

Verdeling leerlingen

Leerplicht-kwalificatieplicht

Een kind is volledig leerplichtig vanaf 5 jaar tot aan het einde van het schooljaar waarin hij of zij 16 jaar wordt. Aansluitend op de volledige leerplicht volgt de kwalificatieplicht. Bureau Leerplicht Nijmegen voert de kwalificatieplicht uit voor leerlingen die in Wijchen wonen.

De kwalificatieplicht loopt door tot de leerling 18 jaar wordt of stopt wanneer de leerling een startkwalificatie heeft. Een startkwalificatie is een HAVO- of VWO- diploma, of een diploma op minimaal MBO-2 niveau.

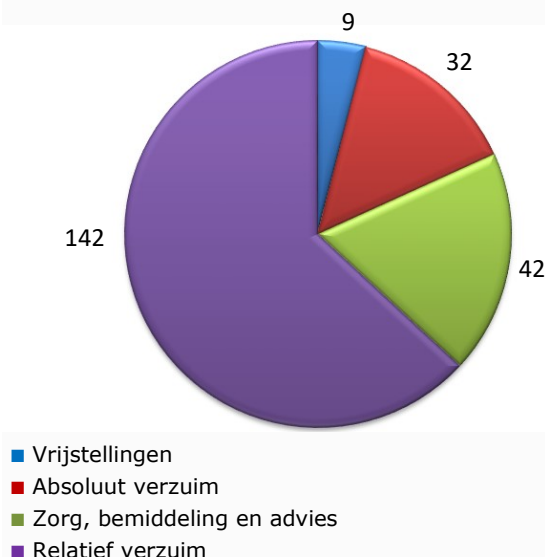
Werkprocessen algemeen

De school is wettelijk verantwoordelijk voor het melden van alle soorten ongeoorloofd verzuim bij de leerplichtambtenaar van de gemeente waarin de betreffende leerling woont. Het is dus erg belangrijk dat verzuim (ook het te laat komen) goed door school wordt geregistreerd. Alleen zo ontstaat er inzicht in verzuimgedrag en is er een goede basis om actie te ondernemen. Wanneer leerplicht een verzuimmelding van een school ontvangt, wordt er een werkproces opgestart. Een werkproces wordt pas afgesloten als het ongeoorloofde verzuim is gestopt.

Er zijn verschillende soorten verzuim, namelijk absoluut verzuim (niet ingeschreven op een school) en relatief verzuim (wel ingeschreven op een school, maar sprake van ongeoorloofd verzuim). Onder relatief verzuim valt ook luxe verzuim (leerling is, zonder toestemming van school of leerplichtambtenaar, op vakantie) en signaalverzuim (verzuim is gerelateerd aan zorg).

Soorten werkprocessen

Totaal 225 werkprocessen

Werkprocessen 2020-2021

In het schooljaar 2020-2021 heeft leerplicht 225 werkprocessen behandeld. Dit is een daling van 12,1% in vergelijking met het vorige schooljaar (was 256). De daling zit met name bij relatief verzuim (van 168 naar 142). Deze daling van 15,5% is met name toe te schrijven aan de coronacrisis, waarbij op last van de overheid de scholen een deel van dit schooljaar gesloten waren. Er mocht weliswaar met ingang van dit schooljaar weer gehandhaafd worden door leerplicht, maar toch zorgde het in de praktijk voor minder meldingen door scholen. Er zijn dit schooljaar meer verzoeken om vrijstellingen ingediend (van 3 naar 9 aanvragen). Hiervoor is geen verklaring; dit aantal fluctueert per schooljaar.

In 3,8% van alle leerplichtige leerlingen (5-18 jaar), op een totaal van 5962, is de leerplichtambtenaar betrokken geweest. Ruim een derde van de processen (35,1%) betreft leerlingen binnen het voortgezet onderwijs, terwijl het in 41,3% van de gevallen

om leerlingen op het MBO ging. Relatief verzuim komt het meest voor (63,1%).

Bij de werkprocessen zorg, bemiddeling en advies is er geen sprake van ongeoorloofd verzuim, maar is de leerplichtambtenaar preventief betrokken geweest. Bijvoorbeeld bij zieke leerlingen (geoorloofd verzuim) of in het kader van passend onderwijs.

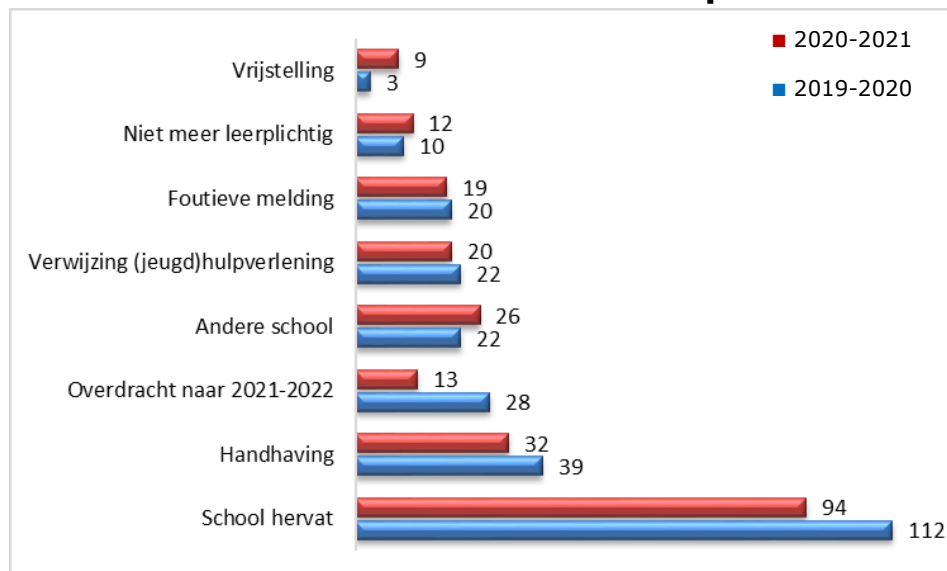
Een werkproces wordt pas afgesloten als het ongeoorloofde verzuim is gestopt of als er een vrijstelling is afgegeven.

Bij de meeste werkprocessen heeft de leerling de schoolgang hervat zonder dat er opschaling nodig was. Opschaling is bijvoorbeeld een verwijzing naar zorg (8,9%) of handhaving (14,2%).

In totaal zijn 26 leerlingen naar een andere school gegaan, omdat bijvoorbeeld het onderwijsaanbod daar meer passend is, verhuizing of omdat er op de oude school sprake was van een conflictsituatie.

19 Verzuimmeldingen waren niet voor leerplicht bestemd, maar er is wel advies gegeven. Bij 13 leerlingen is het werkproces voortgezet in het volgende schooljaar.

Soorten uitstroom van de werkprocessen

Afbeelding rechts:
in de grafiek leest u op
welke manier of waarom
de werkprocessen zijn
afgesloten.

MAS: pas toe of leg uit

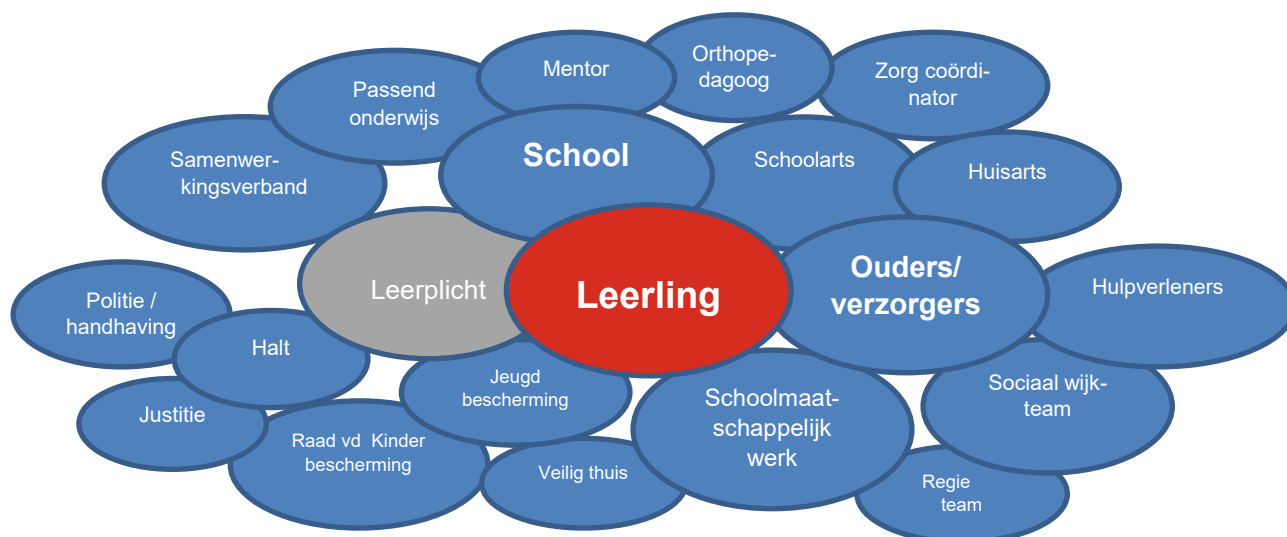
Om het verzuim methodisch meer preventief aan te kunnen pakken, heeft de branche organisatie Ingrado, Halt, het OM en de Raad voor de Kinderbescherming de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) ontwikkeld. Dit vanuit de volgende gedeelde visie:

- het doel van de aanpak is terug-/toeleiding naar een passend onderwijsprogramma;
- vroegtijdige inzet van (jeugd)hulpverlening bij verzuim;
- ketensamenwerking draagt bij aan een effectieve aanpak van schoolverzuim;
- de aanpak is licht waar het kan en zwaar(der) waar het nodig is, maatwerk dus.

Dit betekent dat de rol van de leerplichtambtenaar ook anders is. Wanneer er sprake is van verzuim, ontvangt de leerplichtambtenaar een melding van school of worden door ouders betrokken. Vervolgens nodigt de leerplichtambtenaar ouders, leerling en eventueel school uit voor een gesprek. Op basis van de uitkomst van het gesprek zijn er op grond van de MAS verschillende opties mogelijk:

- doorverwijzing vrijwillige (jeugd)hulpverlening bij de wijkteams;
- Halt-straft schoolverzuim;
- drang/dwang in een civiel kader (opschaling binnen de (jeugd)hulpverlening);
- dwang in een strafrechtelijk kader (proces-verbaal).

De keuze van de route helpt om een goede aanpak te maken die aansluit op het probleem en ingaat op de achtergrond van het verzuim. Op deze manier voorkom je verdere escalatie en zwaardere hulpverlening op termijn. De nadruk komt hiermee nog meer op preventie te liggen. Het doel is het creëren van een gezamenlijk plan met als doel het beste voor de leerling.

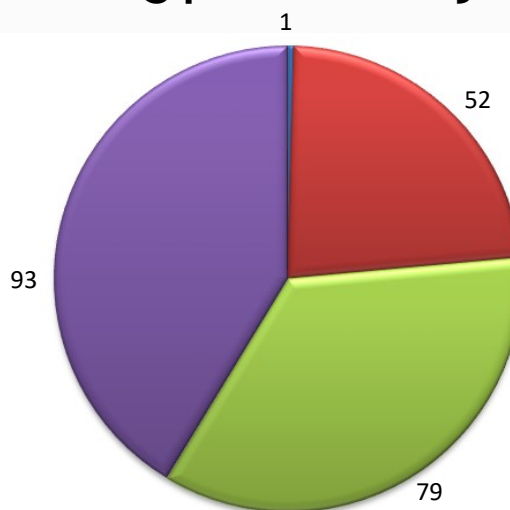
Samenwerking essentieel

Het adequaat aanpakken van schoolverzuim is onmogelijk zonder een goede samenwerking met alle betrokkenen. De oorzaken van verzuimgedrag zijn verschillend. Dit kan liggen bij de leerling zelf, op school, in het gezin of er is sprake van een combinatie van factoren. De leerplichtambtenaar onderzoekt wat de achterliggende oorzaak is. Hiervoor voert de leerplichtambtenaar altijd gesprekken met de leerling en ouder(s), maar ook met school en betrokken netwerkpartners om dit beeld compleet te maken. Zo kan de onderliggende problematiek voor het verzuim gezamenlijk aangepakt worden.

Afstemming vindt o.a. plaats binnen het Externe Zorg Advies Team (EZAT) op school of een Multi Disciplinair Overleg (MDO). Het doel is om tot een gezamenlijk plan van aanpak te komen en praktische afspraken te maken over ieders rol.

Samen met de leerling, ouders en netwerkpartners wordt oplossingsgericht gewerkt, zodat het de leerling lukt om de schoolgang weer op te pakken.

Verdeling per onderwijssoort

- Onbekend
- Primair Onderwijs
- Voortgezet Onderwijs
- Middelbaar Beroepsonderwijs

Aanpak ziekteverzuim

De Medische Advisering Ziek gemelde Leerling (M@ZL) was een landelijke aanpak, ontwikkeld door de GGD en scholen. Het was een project om ziekteverzuim vroegtijdig te signaleren en te begeleiden. De M@ZL is inmiddels opgegaan in de 'Aanpak Ziekteverzuim VO', met als doel het proces ziekteverzuim effectiever en efficiënter te maken.

In de regio Rijk van Nijmegen zijn nu pilots gaande met deze 'Aanpak Ziekteverzuim VO'. Hieraan doen onder andere de twee scholen uit Wijchen mee die voorheen deelnamen aan de M@ZL-pilots.

Door de coronapandemie is de pilot verlengd. De huidige scholen gaan buddyscholen zoeken om dezelfde methode te gebruiken.

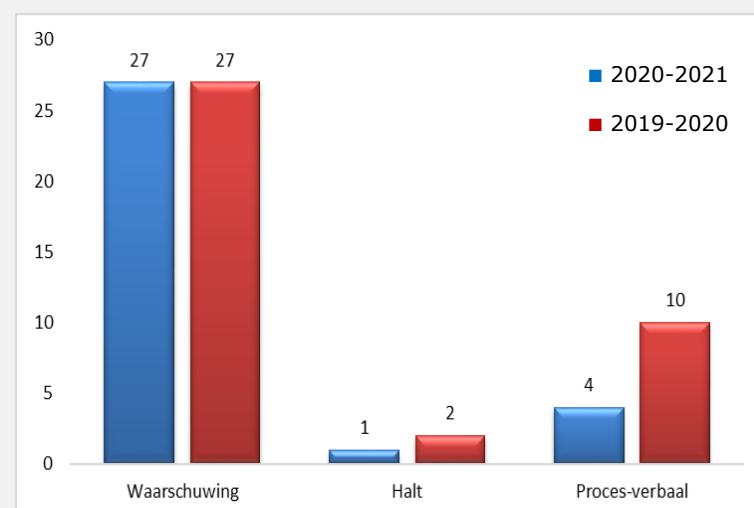
Als de pilots succesvol blijken, zullen de basisscholen in de regio naar verwachting ook aansluiten bij deze aanpak van ziekteverzuim.

Een bijzonder schooljaar

Na de hectiek van de eerste coronagolf aan het eind van het vorige schooljaar, werd er in de winter van schooljaar 2020-2021 een tweede golf verwacht. De herfst was echter nog maar nauwelijks ingetreden of de nieuwe golf diende zich al aan, gevolgd door een derde en een vierde golf in het voorjaar van 2021. Hierdoor werd het een schooljaar met afwisselend fysiek onderwijs (onder allerlei voorwaarden en met allerlei beperkingen), online onderwijs en een combinatie daarvan. Het heeft veel flexibiliteit en creativiteit gevraagd van scholen, ouders en jongeren.

In tegenstelling tot de eerste coronagolf, was vanaf begin dit schooljaar handhaving van de leerplicht in het primair en voortgezet onderwijs weer mogelijk bij schoolverzuim dat niet aan corona gerelateerd was. Dat gold ook voor leerlingen die thuis bleven omdat zij of familieleden behoorden tot de risicogroep, maar het aangeboden alternatieve onderwijsprogramma van school (dat doorgaans bestond uit online onderwijs) niet volgden.

Handhaving

Thuiszitters

Thuiszitters zijn leerplichtige leerlingen die zonder vrijstelling voor geregeld schoolbezoek de school voor vier weken of langer niet bezoeken.

In Wijchen hebben we in het schooljaar 2020-2021 met zes thuiszitters te maken gehad. In vier gevallen ging het om absoluut schoolverzuim en in twee gevallen om relatief schoolverzuim. Eén leerling bereikte na vijf weken de achttienjarige leeftijd en viel daarmee niet langer onder de Leerplichtwet. Drie leerlingen werden binnen een termijn van vijf weken tot drie maanden op een passende school ingeschreven. Twee thuiszitters hebben gedurende een periode van zes maanden thuis gezeten. Zij stonden wél op een school ingeschreven, maar bezochten deze vanwege de achterliggende problemen niet.

Naast deze thuiszitters zitten er ook leerlingen thuis door ziekte. Hier ligt geen wettelijke leerplichttaak, maar deze leerlingen zijn vaak wel in beeld bij de jeugdarts en/of het samenwerkingsverband.

Geheel conform de Methodische Aanpak Schoolverzuim heeft hulpverlening geprevaleerd boven handhaving. Een goede samenwerking met scholen, wijkteam, GGD-artsen en andere ketenpartners is daarbij van groot belang geweest. Voor de kwetsbare leerlingen hadden de scholen noodopvang ingericht, waardoor deze jongeren niet uitvielen.

Bij schoolverzuim dient eerst school zelf het gesprek met ouders en jongere aan te gaan en actie te ondernemen om het verzuim te doen stoppen. Als dat niet lukt, doet school een melding bij leerplicht via DUO.

Bij meldingen van leerlingen die niet deelnamen aan de aangeboden fysieke of online lessen is de leerplichtambtenaar met ouders en jongeren in gesprek gegaan. Dit heeft er in vrijwel alle gevallen toe geleid dat de jongeren weer deelnamen aan de lessen.

In Wijchen is dit chaotische schooljaar, vanuit leerplichtperspectief, op enkele uitzonderingen na, rustig verlopen. Verreweg de meeste jongeren hebben zonder interventie het schooljaar afgerond.

Een groot deel van de interventies door leerplicht wordt goed afgesloten met heldere afspraken, die ertoe leiden dat de leerling weer naar school gaat. Maar wanneer deze afspraken niet tot het gewenste resultaat leiden, kan de leerplichtambtenaar overwegen om handhavend op te treden.

- Er is 27 keer een formele waarschuwing afgegeven.
- In schooljaar 2020-2021 is één leerling doorverwezen naar Bureau Halt. Dit is een straf op maat. Een jongere komt dan niet direct in aanraking met het Openbaar Ministerie (OM).
- In vier gevallen is een proces-verbaal opgesteld (waarvan één keer vanwege luxeverzuim). Het OM bepaalt dan welke strafmaatregel er volgt.

Vrijstellingen

In schooljaar 2020-2021 heeft de leerplichtambtenaar negen vrijstellingsverzoeken en/of -beroepen ontvangen:

- Twee beroepen op vrijstelling op lichamelijke en/of psychische gronden (art. 5 onder a Lpw). Beide verzoeken zijn door ouders ingetrokken.
- Eén beroep op vrijstelling wegens richtingsbezoeken (art. 5 onder b Lpw) en één beroep op vrijstelling wegens het bezoeken van een school in het buitenland (art. 5 onder c Lpw). Deze voldeden aan de wettelijke eisen, waarna de vrijstellingen van rechtswege tot stand kwamen.
- Twee vrijstellingsverzoeken van geregeld schoolbezoek (art. 11 onder g Lpw) zijn afgewezen omdat men niet aan de voorwaarden voldeed.
- Drie vrijstellingen van de inschrijving wegens het volgen van 'ander onderwijs' (art. 15 Lpw) zijn toegekend.

Een aanvraag voor extra vakantieverlof of bijzonder verlof moeten ouders bij school neerleggen. De directeur van de school is beslissingsbevoegd.

Passend onderwijs

Sommige leerlingen hebben extra zorg nodig of zijn niet in staat om volledig onderwijs te volgen. Dan is het belangrijk om te kijken wat leerlingen wél kunnen. Het samenwerkingsverband adviseert scholen in het kader van passend onderwijs en scholen kunnen extra ondersteuning bieden. De rol van de leerplichtambtenaar is in deze om te kijken of het recht op onderwijs gewaarborgd wordt.

Sommige leerlingen krijgen vanwege hun specifieke zorgvraag, een andere vorm van onderwijs, zoals onderwijs i.c.m. een behandeling of dagbesteding.

Onderwijszorgarrangementen

De combinatie van onderwijs en zorg wordt landelijk nogal eens als een belemmering ervaren. Door de (financiële) schotten krijgen kwetsbare jongeren niet altijd het meest optimale onderwijszorgarrangement. Daarom is adviesbureau BMC in opdracht van de ministeries van OCW en VWS met proeftuinen gestart, die in 2023 vervolgens zullen doorlopen in een experiment. De resultaten hiervan zullen de basis vormen voor het wijzigen van de wet- en regelgeving op dit vlak.

(Beleids)ontwikkelingen

- Leerplicht heeft een werkgroep opgericht, die een nieuw verzuimprotocol voor het Primair Onderwijs in Wijchen heeft opgesteld. Deze is m.i.v. 1 augustus 2021 in werking getreden.
- De Stout Groep werkt aan de versterking van de aansluiting tussen het voortgezet onderwijs en de jeugdhulp in de regio Rijk van Nijmegen. De beleidsmedewerkers van alle regiogemeenten zijn hierbij betrokken. Vóór de zomervakantie rouleerde een conceptdocument voor de inzet van jeugdhulp op scholen, waarin een werkwijze voor school en het sociaal wijkteam wordt beschreven.
- In 2017 werd de *Wet vroegtijdige aanmelddatum en toelatingsrecht tot het mbo* ingevoerd. Het borgen van deze wet vroeg om een technische faciliteit waarin het vo en mbo gegevens met elkaar kunnen wisselen en potentiële risico's in kaart kunnen worden gebracht: de Voorziening Vroegtijdig Aanmelden (VVA). Dit jaar is met deze nieuwe werkwijze gewerkt; in het najaar wordt deze geëvalueerd.
- Leerplichtambtenaren in regio Nijmegen zijn sinds kort bevoegd om een bespreking van de Jeugdbeschermingsafdeling (JBT) aan te vragen. De normale route blijft via het sociaal team, maar in bijzondere gevallen kan de leerplichtambtenaar zelf (rechtstreeks) een aanvraag hiertoe indienen.

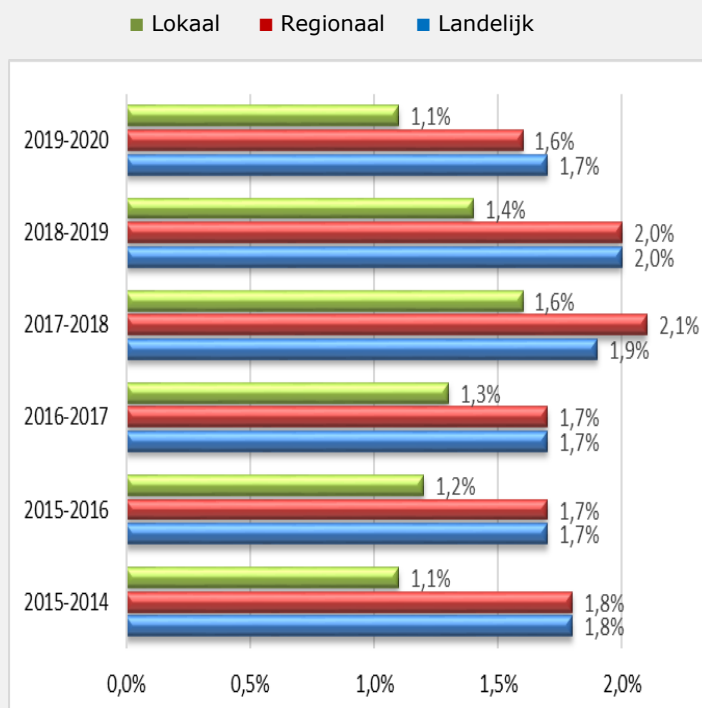
Voortijdig schoolverlaters

Wanneer een leerling de school zonder diploma (startkwalificatie) verlaat en ook niet doorstroomt naar een andere vorm van onderwijs, wordt er gesproken van een voortijdig schoolverlater (VSV'er). Verschillende factoren (bijvoorbeeld middelengebruik, psychische en/of lichamelijke problematiek, problemen in de opvoedsituatie, beïnvloeding van leeftijdsgenoten, conflictsituaties op school, motivatieproblemen) zijn risico's voor schoolverzuim en vergroten de kans dat jongeren voortijdig de school verlaten.

Het aantal voortijdig schoolverlaters in Wijchen is in het schooljaar 2018-2019 gedaald van 1,4% naar 1,1% (van 51 naar 40 leerlingen). Het aantal voortijdig schoolverlaters blijft daarmee ruim onder het landelijke gemiddelde van 1,7%. RMC regio 40 (Rijk van Nijmegen) laat een daling zien van 2,0% in 2018-2019 naar 1,6% in het schooljaar 2019-2020.

Van de in totaal 40 voortijdig schoolverlaters in Wijchen komen er 3 uit het voortgezet onderwijs en 37 leerlingen hebben het MBO verlaten.

- Eén leerling was jonger dan 18 jaar (17 jaar).
- 39 leerlingen hebben tussen hun 18de en 23ste verjaardag de school verlaten zonder startkwalificatie.

De VSV-cijfers over het schooljaar 2020-2021 zijn op dit moment nog niet beschikbaar.